

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Udrag fra Begrebet Angest

Citation: Kierkegaard, Søren: "Begrebet Angest", i Kierkegaard, Søren: *Begrebet Angest*, udg. af Lars Petersen ; Merete Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 125. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kierkegaard01val-shoot-idm140698091971808/facsimile.pdf> (tilgået 10. april 2024)

Anvendt udgave: Begrebet Angest

svindende, at de kun vise sig for den mikroskopiske lagttagelse, og nogle saa dialektiske, at man maa have stor Beieelighed i Brugen af sin Kategorie, for at see, at Nuancerne henhøre under denne. En overspændt Sensibilitet, en overspændt Irritabilitet, Nerveafficerighed, Hysterie, Hypochondrie o.s.v. ere alle Nuancer heraf, eller kunne være det. Dette gjør det saa vanskeligt at tale derom *in abstracto*, da Talen bliver aldeles algebraisk. Mere kan jeg imidlertid ikke gjøre her.

Det yderste Extrem i denne Sphære er hvad man ogsaa i Almindelighed kalder: den dyriske Fortabthed. Det Dæmoniske i denne Tilstand viser sig i, at den ligesom hin Dæmoniske i det N.T. siger i Forhold til Friheden: *te spus xai os*. Det undflyer derfor enhver Bevægelse, hvad enten denne nu virkelig truer med at ville forhjelpe den til Frihed, eller endog blot ganske tilfældig berorer den. Ogsaa dette er nok; thi Angesten er overordentlig hurtig. Man hører derfor ganske almindelig en Replik af en saadan Dæmonisk, der indeholder hele Tilstandens Forfærdelse: lad mig gåa for det Elendige jeg er, eller naar man hører en Saadan sige, idet han taler om et bestemt Tidsmoment af sit fortbigangne Liv: dengang kunde jeg maaske være frelst, den forfærdeligste Replik der lader sig tænke. Ikke Straf, ikke Tortur, der angste ham, men derimod ethvert Ord, der vil sætte sig i Forhold til den i Ufriheden isænkborde Frihed. Ogsaa paa en anden Maade ytrer Angesten sig i dette Phænomen. Man finder iblandt saadanne Dæmoniske et Sammenhold, i hvilket de klamre sig saa angsteligt og uopløseligt sammen, at intet Venskab har Mage til Inderlighed. Den franske Læge Duchatelet anfører Exemplarer derpaa i sit Værk. Og denne Angestens Socialitet vil ogsaa vise sig overalt i denne Sphære. Alene Socialiteten indeholder en Vished for, at det Dæmoniske er tilstede; thi forsaavidt man finder den analoge Tilstand som en Ytring af Syndens Trældom, viser Socialiteten sig ikke, fordi Angesten er for det Onde.

Videre ønsker jeg ikke at forfolge dette. Hovedsagen er her blot for mig at have mit Schema i Orden.

II. Friheden tabt pneumatisk.

a) Almindelige Bemærkninger. Denne Formation af det Dæmoniske er saare udbredt, og her mødes de forskjelligste Phæno-

mener. Det Dæmoniske beroer naturligvis ikke paa den forskjellige intellectuelle Gehalt, men paa Frihedens Forhold til den givne Gehalt*, og til den i Forhold til Intellectualiteten mulige Gehalt, idet det Dæmoniske kan ytre sig som Magelighed, der tænker en anden Gang; som Nysgjerrighed, der ikke bliver til mere end Nysgjerrighed; som uredeligt Selvbedrag; som qvindelig Blodagtighed, der fortrørter sig til Andre; som fornem Ignoreren; som dum Travlhed o.s.v.

Frihedens Indhold intellectuelt seet er Sandhed, og Sandheden gjør Mennesket fri. Men netop derfor er Sandheden Frihedens Gjerning saaledes, at den bestandig frembringer Sandheden. Det følger af sig selv, at jeg ikke her tænker paa den nyeste Philosophies Aandrighed, der veed, at Tankens Nødvendighed ogsaa er dens Frihed, og som derfor, naar den taler om Tankens Frihed, kun taler om den evige Tankes immanente Bevægelse. Saadan Aandrighed tjener kun til at forvirre og vanskeliggjøre Communicationen mellem Mennesker. Hvad jeg derimod taler om er noget ganske Simpelt og Einfoldigt, at Sandheden kun er for den Enkelte, idet han selv frembringer den i Handling. Et Sandheden paa nogen anden Maade for Individet, og forhindres den af ham i at være paa den Maade for ham, da have vi et Phænomen af det Dæmoniske. Sandheden har altid haft mange hørestede Forkyndere, men Spørgsmålet er, om et Menneske i dybste Forstand vil erkjende Sandheden, vil lade den gjennemtrænge sit hele Væsen, antage alle dens Consequentscr, og ikke have i Nødsfald et Smurhul for sig selv og et Judas-Kys for Consequentsen.

Der har nu i den nyere Tid været Tale nok om Sandheden; nu er det paa Tiden at Visheden, Inderligheden hævdes, ikke i den abstracte Forstand, hvori Fichte tog dette Ord, men aldeles concret.

Visheden, Inderligheden, hvilken kun opnaaes ved og er i Handlingen, afgjør, om Individet er dæmonisk eller ikke. Man holde blot Kategorien fast, og Alles giver sig, og det bliver tydeligt, at f. Ex. Vilkaarlighed, Vanstro, Religionspotterie o.s.v. ikke, som man i Almindelighed troer, mangler Indhold, men mangler Visheden, aldeles i

* I det N.T. forekommer Benavnen *σορας δαιμονιδης* (Jes 3, 15). Saaledes som den paa dette Sted beskrives bliver Kategorien ikke tydelig. Når man derimod tager et Hensyn til Steder 2, 19. *και τα δαιμονια ματενονται, και φρουρονται*, så seer man netop i den dæmoniske Videns Ufrihedens Forhold til den givne Videns.